

# FERRAN AGULLÓ PADRI DE LA COSTA BRAVA

per E. CORRAL I COLL DEL RAM.

(Continuació)

La Colla del Gai Saber no era, en aquest aspecte, diferent a la resta de les penyes. Així es comprèn que monsieur Martel, no essent pas dels fundadors, hagués estat, abans de formar-ne part, presentat per algú. Aquest algú fou el poeta Lluís Via, nat a Vilafranca del Penedès i força conegut en aquells dies, no solament entre la intel·lectualitat, ans també entre el públic lector –almenys tant com Masriera, Guasch i el mateix Agulló–. Col·laborador en diverses revistes i traductor al català i al castellà de nombroses obres d'autors francesos i anglesos, la seva amistat amb monsieur Martel és, per a nosaltres, d'origen desconegut.

Monsieur Martel, una vegada presentat i acceptat en el si de la Colla, es convertí en un dels més addictes i assidus concurrents. Fou el mestre de cuina Cabané qui ens digué que, a opinió d'ell, Martel desentonava allí. I ens exposà les seves raons que nosaltres, amb tota modèstia, no compartim. Monsieur Martel no era poeta, ni escriptor, ni historiador, ni periodista, ni filòleg. Ni tan sols polític... Doncs, què rediable pintava allà? La resposta, de tan clara, és baldera: feia de públic, d'oient. Servia de contrast i de punt de referència.

Monsieur Martel era d'origen alsàcia i a Alsàcia havia residit la major part de la seva vida. La seva afeció, però, a Catalunya i els seus homes representatius en termes generals, però especialment en les lletres, era ben provada. I amb els assidus de la colla arribà a travar una veritable amistat, una amistat difícilment susceptible d'entorbelliment a causa de competències provocadores d'enviàgia, tota vegada que ell –repetim-ho– no cultivava, que se sàpiga, cap mena d'art. Durant les sessions i sempre que algun docte feia ús de la paraula, el seu interès era tens i el seu embadalliment perfecte. Si les fantàstiques narracions d'en Toda el divertien, les grandiloqüents parrafades d'Agulló el deixaven pràcticament bocabadat. Monsieur Martel, sempre dins el seu paper, obria uns ulls interessats quan les peroracions eren serioses o sommeia bondadós i divertit, desdota del seu respectable mostatxo, quan Agulló i qui fos, deixava anar alguna facècia. Però de parlar, res de res.

Després de fer algunes temporades més o menys regulars a Barcelona, decidí comprar un terreny a Sitges. Més tard decidí edificar, de construir un xalet damunt del seu terreny. Quan el tingué llest el batejà amb el nom d'"Els Geranis". I finalment, com un més de la Colla, li arribà el torn de poder oferir un àpat, amb la conseqüent visita, o una visita amb el conseqüent àpat, als seus amics. En la carta d'ofertament dirigida a mestre Matheu, i amb la seva característica humilitat, exposava que "...al deute que altres han pagat en poesia i en bella prosa, jo no hi sabria respondre sinó en hospitalitat...".

També obrint el llibre (possiblement respectant l'ordre alfabètic) és Ferran Agulló qui engega la primera de les ofrenes a l'amfitrió, amb una poesia titulada "Marina" i que comença així:

"A les cales de Mallorca  
neix la onada de la mar;  
neix al bes de llum de l'alba  
i aquí arriba cap el tard".

En el frontispici de primera plana, podem llegir la dedicatòria habitual –aquesta vegada impregnada de tristesa–. Diu, en requadre, així: "A la bona memòria de Joseph Martel, fill d'Alsàcia, dilectíssim amic que ens acollí fraternalment lo 9 de novembre de 1930 en son xalet "Els Geranis" de Terra-Mar, Sitges, i morí sobtadament a Barcelona lo 21 de desembre del mateix any, dediquen amb tota devoció aquest llibret, sos fidels companys de la Colla".

El següent volum, corresponent al número 10, va dedicat "Per la bona memòria d'en Frederich Rahola (a.C.s.). Als amics Víctor Rahola i Joaquim Guitert, en recort de la nostra excursió a Cadaqués el dia 13 de juny de 1931. - La Colla".

L'excursió va ser a Cadaqués, com hem dit, i la sessió d'ofrena, amb el corresponent àpat, va tenir lloc a la casa dels Rahola. No es tractava, doncs, d'inaugurar cap xalet. Un homenatge sempre és bo de celebrar i no calen circumstàncies especials per a abonar-lo. No obstant, potser subconscientment hom celebrava així mateix la vinguda de la República i, encara més, l'aprovació de l'Estatut de Catalunya... Com sigui, l'any 1931, demés del volum dedicat a Rahola i al metge Joaquim Guitert, considerat fins a cert punt com a "agregat" a la Colla del Colon i especialment en temes referents a Poblet i Santes Creus, veuria l'aparició d'un altre volum dels "llibres" (el número onze) dedicat als vuitanta anys del co-fundador Francesc Matheu. Era el mes d'octubre.

En el volum desè, que porta per títol "Cadaqués", Agulló publica el poema que, dintre del caràcter "de circumstàncies" de tots ells, a nosaltres ens ha agradat més. Es titula "Visió de nit" i es refereix a Cadaqués, naturalment. Les dues primeres estrofes –consta de quinze– fan així:

"S'adorm la vila a la cançó nocturna  
de la mar i els terrers;  
qualque estrella brillant el cel espurna  
i ja no es veuen els turons propers.  
Desert el port i el lluny; ni llum ni vela  
ni un ocell fa camí,  
i s'adormen les festes de Tudela  
i els arbres centenaris del Pani".

Agulló s'ha ambientat ben aviat amb la Costa Brava i els versos lliuquen i es van posant amb suavitat, només trencada de tant en tant per aquella ampul·lositat que li és tan cara, pels punts geogràfics escollits, gairebé mimats, d'aquest bocí de la Costa per ell batejada.

## XX

### MESTRE MATHEU

La Colla, malgrat ser coneguda per molts dels assistents al Cafè del Colon com "la Penya dels Barbutus", estava constituïda, ben evidentment, per un deliciós estol de nens enjagassats i plens de santa innocència –fins a cert punt, és clar–. Amb això no volem pas dir que no gastessin

senderi ni que es passessin les hores destinades a la tertúlia jugant a flèndit, sinó que en tot allò que feien hi posaven un entusiasme i una il·lusió vertaderament infantils, sempre, però, dintre d'una sensatesa d'adults. Degut segurament a aquesta coincidència de qualitats, podien fer reali-

tat, amb corprenedora senzillesa, projectes que la gent madura i seriosa sense pal·liatius, judicaria o de descabellats o de puerils i propis de la infantesa o, a tot estirar, de la primera joventut.

Aquestes característiques que nosaltres atribuïm a la Colla, considerada com un ens abstracte, impersonal, es donaven, encara amb més generositat, en cadascun dels seus components per separat. Essent així, Mestre Matheu, cap i co-fundador de la Colla, no podia pas desafinar...

Com a exemple de les coses importants i, dintre del que cap, perennes, que Matheu havia dut a terme de passada i tot xiulant –és a dir, sense voler donar-hi importància–, citarem la fundació i sosteniment de la revista "Il·lustració Catalana"... Diguem-ho per boca de Francisco Masferrer: "Ell (Matheu) ...contribuí, no sols amb l'esforç personal, a la fundació o manteniment de diversos periòdics i revistes, sinó que prestà també una eficaç ajuda econòmica. La seva generositat culminà amb aquella magnífica revista que es deia "Il·lustració Catalana" que, tot i l'excel·lència del seu contingut i de la seva presentació, hauria fruit d'una vida molt curta si l'entusiasme i la fe d'un home com Francesc Matheu, que no hi va plànyer sacrifici de cap ordre, no hagués superat, amb un amor patriòtic a tota prova, totes les dificultats...".

En aquell any de 1931 Matheu complia vuitanta anys i els seus amics decidiren d'homenatjar-lo i de fer-ho de la manera com sabien que hauria d'agradar-li més: a base d'un llibre-homenatge. És veritat que això no era cap novetat, tota vegada que la idea –i la subvenció, ei!– d'editar el primer llibre-ofrena havia sortit justament d'en Matheu. Amb tot, el projecte seguia essent vàlid, però calia dur-lo a terme fent honor a aquella inefable i al mateix temps insubornable candorositat de què parlàvem més amunt, o sigui amb summa discreció i jugant-hi un paper primordial la sorpresa.

La Colla, doncs, en una de les seves reunions i comptant amb l'absència del futur homenatjat, acordà de concertar, com una de tantes, una excursió al monestir de Poblet, accedint a una proposta o suggerència d'Eduard Toda, versadíssim en les coses de Poblet i que en dirigim, en aquelles dates, la restauració.

Mentre no arribava el dia assenyalat per a l'excursió, hom anava preparant (naturalment "d'amagat") l'estampació del llibre que contindria les aportacions apologetiques dels poetes i prosistes de la Colla dedicades al seu cap.

Els excursionistes sortiren en direcció a Poblet en dues tongades.

## XXI

### "EM PLAU VIURE ENTRE MUNTANYES..."

Pel juliol del 1932, l'any mateix en què havia ocupat la presidència dels Jocs Florals de Barcelona, Ferran Agulló col·labora encara, amb un poema de 52 versos, en un altre llibre de la Colla, el titulat "Mariona". És molt possible que aquest poema el tingué escrit d'algun temps abans, ja que l'excursió al Montseny –pretextat per al llançament del nou volum– ja estava previst des de feia força mesos.

"Mariona" era el nom d'una masia

La primera sortí el dissabte a la tarda i dedicà la resta del dia a visitar el monestir. En havent sopat, segons la memòria de la festa –una memòria informal, no cal dir-ho, facilitada per una de les filles de l'homenatjat– hi hagué una dilatada sobretaula en el transcurs de la qual parlava i parlava en Toda, que "esgranava anècdota rere anècdota, felix de veure's voltat i escoltat d'amics".

L'endemà, en el mateix refectori encara en obres del monestir i formant rotllana a l'entorn de l'homenatjat, tots enfront de la llar de foc, el poeta Joan M.<sup>3</sup> Guash efectuà la solemne ofrena de l'onzè volum de la col·lecció "Llibres de la Colla", que duia per títol "Mestre Matheu". Cadascun dels autors presents llegí el propi treball i tant els homenatjats com l'homenatjat es prengueren la cosa tan seriosament que –les cròniques així ho donen a entendre– molts ulls llagrimaven...

A remarcar, que en la primera expedició que arribà el dia abans, i encara que aquest detall no s'especifica, Ferran Agulló no deuria figurar-hi. D'altra manera no s'explicaria que Eduard Toda parlés i parlés durant tota la sobretaula del sopar, en solitari. Almenys aquest fenomen, en circumstàncies més o menys anòlogues, no solia donar-se en les reunions del Colon, perquè si bé de tots és sabut que Toda era divertit garlant i li plaia de ser-ho, Agulló no li anava pas a la rera i fóra incomprendible el seu perllongat i absolut silenci.

Cas de no ser així, l'explicació només podem trobar-la, al nostre entendre –almenys en part– en el mateix Agulló. Millor dir, en els mateixos versos que Agulló dedica al mestre de la blanca barba.

Efectivament, com ocorre sovint en els altres volums, Agulló és qui trenca el foc poètic, per mor de l'ordre alfabètic. I si bé els primers versos són, diríem procol·laris, de quedar bé,

"Per ordre d'alfabet  
obrir aquest llibre em toca;  
com un present d'amor  
rep-lo, dilecte amic"

els que segueixen donen idea del seu estat físic i anímic. Agulló està malalt i no pot ja –ni vol– dissimular-ho (recordem ara que en parlar dels Jocs Florals ja havíem fet avinent que el seu discurs presidencial (1932) el dictà, a causa del seu estat precari de salut, del llit estant):

"Malalt de cos i d'ànima,  
vell de rel i de soca,  
com un orb, a palpentos,  
aquesta lletra escric".

La vellesa de rel i de soca a què el poeta es refereix, no és pas la cronològica, tota vegada que, si ell compta seixanta-vuit anys, l'homenatjat a qui es dirigeix celebra precisament els seus vuitanta. I en plenitud de facultats... És la vellesa fisiològica que l'afecta. Vellesa potser precipitada, d'una banda, per la mort de la seva filla Isabel, ocorreguda sis anys abans i que, enc que casada, no deixà fills; però d'altra banda i sobretot, per la seva diabetes, malaltia a la que, de grat o per força, s'havia habituàt i conformat i que havia canviat el seu aspecte físic considerablement. No cal sinó comparar les respectives fotografies per a constatar-ho.

(Continuarà)